

Domača naloga - Kvantna mehanika

Martin Rigler

11. maj 2008

Naloga: Imamo dva delca s spinom $S = 1$. Prvemu izmerimo komponento spina v smeri osi x, drugemu pa komponento spina v smeri osi y. Rezultat meritve (meritev A) je v obeh primerih $\hbar$.

1. Za vsakega od obeh delcev zapiši valovno funkcijo po meritvi v bazi z dobrima velikostima spina delca in njegovo komponento v smeri osi z.
2. Zapiši skupno valovno funkcijo obeh delcev v bazi z dobrima velikostima spinov vsakega od delcev in dobrima komponentama obeh spinov v smeri osi z.
3. Po meritvi A na sistemu obeh delcev opravimo meritev skupne komponente spina v smeri osi z (meritev B). S kolikšno verjetnostjo dobimo rezultat $2\hbar$?
4. S kolikšno verjetnostjo pa izmerimo kvadrat velikosti skupne vrtilne količine enak 0, če to meritev opravimo po meritvi A ali pa po meritvi B, pri kateri dobimo rezultat $2\hbar$?

Rezultat:

1. Valovno funkcijo za naš delec posebej razvijemo po bazi, kjer so spini lahko 1,0 in -1. Skupna valovna funkcija obeh delcev skupaj bo kar njun produkt.

$$S_x |\psi\rangle = \hbar |\psi\rangle$$

$$S_y |\psi\rangle = \hbar |\psi\rangle$$

$$|\psi\rangle = A |1\rangle + B |0\rangle + C |-1\rangle$$

Projekcije spina S_x in S_y zamenjajmo s operatorjema S_+ in S_- .

$$S_+ = S_x + iS_y$$

$$S_- = S_x - iS_y$$

Torej projekcijo spina na x nadomestimo z $\frac{1}{2}(S_+ + S_-)$. Rešujemo enačbo:

$$\frac{1}{2}(S_+ + S_-)(A|1\rangle + B|0\rangle + C|-1\rangle) = \hbar(A|1\rangle + B|0\rangle + C|-1\rangle)$$

$$\frac{A}{2}\hbar\sqrt{2}|0\rangle + \frac{B}{2}\hbar\sqrt{2}(|1\rangle + |-1\rangle) + \frac{C}{2}\hbar\sqrt{2}|0\rangle = \hbar(A|1\rangle + B|0\rangle + C|-1\rangle)$$

$$|1\rangle : \frac{\sqrt{2}}{2}B = A$$

$$|-1\rangle : \frac{\sqrt{2}}{2}B = C$$

$$|0\rangle : \frac{\sqrt{2}}{2}A + \frac{\sqrt{2}}{2}C = B$$

Iz enačb za $|1\rangle$ in $|-1\rangle$ z B izrazimo A in C, z enačbo za $|0\rangle$ pa si ne moremo pomagati, saj je le indetiteta za B. Neznanko B dobimo iz pogoja za normalizacijo valovne funkcije.

$$|\psi\rangle = \frac{\sqrt{2}}{2}B|1\rangle + B|0\rangle + \frac{\sqrt{2}}{2}B|-1\rangle$$

$$\langle\psi|\psi\rangle = 1$$

$$B = \frac{1}{\sqrt{2}}$$

Valovna funkcija za 1. delec je:

$$|\psi_1\rangle = \frac{1}{2}|1\rangle + \frac{1}{\sqrt{2}}|0\rangle + \frac{1}{2}B|-1\rangle$$

Za 2. delec uporabimo namesto projekcije spina na y enačbo $\frac{1}{2i}(S_+ - S_-)$ ter z enakim postopkom kot za 1. delec izračunamo valovno funkcijo:

$$|\psi_2\rangle = \frac{1}{2}|1\rangle + \frac{i}{\sqrt{2}}|0\rangle + \frac{1}{2}B|-1\rangle$$

2. Valovno funkcijo za oba delca skupaj v bazi velikosti obeh spinov zapišemo kot produkt:

$$|\psi\rangle = |\psi_1\rangle \cdot |\psi_2\rangle$$

$$|\psi\rangle = \frac{1}{4}|1\rangle|1\rangle + \frac{1}{2\sqrt{2}}|0\rangle|1\rangle + \frac{1}{4}|-1\rangle|1\rangle +$$

$$+ \frac{i}{2\sqrt{2}}|1\rangle|0\rangle + \frac{i}{2}|0\rangle|0\rangle + \frac{i}{2\sqrt{2}}|-1\rangle|0\rangle -$$

$$- \frac{1}{4}|1\rangle|-1\rangle - \frac{1}{2\sqrt{2}}|0\rangle|-1\rangle - \frac{1}{4}|-1\rangle|-1\rangle$$

Nova baza z dobrima velikostima spinov vsakega od delcev in dobrima komponentama obeh spinov v smeri osi z je naslednja:

$$\begin{aligned}
 &[S, S_z] \\
 &[0, 0] \\
 &[1, 1] \quad [1, 0] \quad [1, -1] \\
 &[2, 2] \quad [2, 1] \quad [2, 0] \quad [2, -1] \quad [2, -2]
 \end{aligned}$$

Pri zapisu v novo bazo si pomagamo s tabelo CLEBSCH-GORDANovih koeficientov. Npr. koeficient pred novim baznim vektorjem $[0, 0]$ dobimo, tako da pomnožimo ustrezne C-G koeficiente z ustreznimi koeficienti, ki so pred vektorji stare baze. Koeficient za $[0, 0]$ je torej: $-\frac{1}{4} \cdot \frac{1}{\sqrt{3}} - \frac{i}{1} \cdot \frac{1}{\sqrt{3}} - \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{\sqrt{3}} = -\frac{i}{2\sqrt{3}}$

V novi bazi izgleda valovna funkcija takole:

$$\begin{aligned}
 |\psi\rangle = &-\frac{i}{2\sqrt{3}} [0, 0] + \frac{1}{4}(1-i) [1, -1] + \frac{1}{4} [2, 2] + \\
 &+\frac{1}{4}(1-i) [2, 1] + \sqrt{\frac{2}{3}} \frac{i}{2} [2, 0] - \frac{1}{4}(1-i) [2, -1] - \frac{1}{4} [2, -2]
 \end{aligned}$$

3. Verjetnost, da dobimo pri meritvi skupne velikosti spina $2\hbar$, je enaka $\frac{1}{16}$. Verjetnost dobimo s kvadriranjem koeficienta, ki stoji pred baznim vektorjem $|1\rangle |1\rangle$ (velikosti obeh spinov), ki nam edini lahko da skupni spin enak $2\hbar$.
4. Verjetnost, da izmerimo skupni kvadrat vrtilne količine 0, nam da kvadrat koeficienta, ki stoji pred baznim vektorjem $[0, 0]$. Verjetnost je $\frac{1}{12}$.

Da izračunamo verjetnost, da po meritvi B izmerimo kvadrat vrtilne količine 0, moramo upoštevati, da sta delca po meritvi v stanju $|0\rangle |0\rangle$. Ker novi bazni vektor $[0, 0]$ dobimo s koeficienti iz vektorjev iz stare baze $|1\rangle |-1\rangle$, $|0\rangle |0\rangle$ in $|-1\rangle |1\rangle$, ugotovimo, da je ta verjetnost enaka 0.